Розділ 2

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЙОГО ПІДПРИЄМСТВ**

УДК 336:658

JEL M 41

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ**

Л. Петришин, д. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-1871-2837

Львівський національний університет імені Івана Франка

Н. Жидовська, к. е. н.

ORCID ID: 0000-0002-1883-5992

Львівський національний аграрний університет

М. Росток, к. пед. н.

ORCID ID: 0000-0002-1891-5482

*Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського*

<https://doi.org/110.31734/economics2020.27.071>

Петришин Л., Жидовська Н., Росток М. Теоретичні і методологічні аспекти обліку власного капіталу

Розглянуто економічну сутність капіталу підприємства, зазначено характеристики та виділено три його аспекти: економічний, юридичний та обліковий. Досліджено етапи розвитку терміна «капітал» в історії економічної думки. Узагальнено історичні концепції тлумачення поняття капіталу та власного капіталу, надано огляд праць вітчизняних і зарубіжних учених щодо різних аспектів сутності капіталу (економічного, правового, аналітичного), подано авторське визначення вказаного поняття. Виокремлено п'ять етапів становлення капіталу як економічної категорії і наведена характеристика кожного з них.

З'ясовано, що першим розглядав капітал Арістотель крізь призму багатства та поділив цю категорію на два види. До першого він відніс багатство, дане природою, до другого – процес накопичення грошей. Другий етап розвитку капіталу як економічної категорії представлений ученнями меркантилістів, які вперше прив'язали капітал до процесу виробництва й надали вагомому значення його розвитку як одному з основних стимулів до багатства. На третьому етапі вчені розглядають капітал як певний запас нагромадженої продукції минулої праці і розподіляють його на основний та оборотний. Крім того, на цьому етапі створено теорію кругообороту капіталу, що є основою усіх наступних учень.

На четвертому етапі з'являються теорії щодо розвитку капіталу не тільки як природного ресурсу і надбань людини, а й як людського потенціалу та ресурсу. Висловлюються думки, що запозичені ресурси можуть допомогти підприємству розвиватись із такою самою ефективністю, як і власні. На п'ятому етапі вчені зауважують, що капітал є основним вимірником ринкової вартості підприємства і основним джерелом формування добробуту його власників.

Ключові слова: капітал, аграрне підприємство, ефективність, облік, адекватне відображення.

Petryshyn L., Zhydovska N., Rostoka M. Theoretical and methodological aspects of equity capital accounting

The article considers the economic essence of enterprise's capital, mentions characteristics and reveals its three aspects, particularly economic, juridical and accounting one. The research studies the stages of development of the notion of "capital" in the history of economic thought. The authors consolidate historic concepts of interpretation of the notion of capital and equity capital, presents review of the works of domestic and foreign scientists on different aspects of the essence of capital (economic, legal, analytical), supplies the author's definition of the mentioned notion. The work specifies five stages of capital establishment as an economic category and characterizes each of them.

The research argues that capital was first considered by Aristotle through the prism of wealth and the category was divided into two kinds. The first one included wealth, provided by the nature, the second – the process of money accumulation. The second stage of capital development as an economic category was represented by the mercantilist scientists, who first related capital to the process of production and paid great attention to its development as one of the main stimuli to wealth. At the third stage, the scientists considered capital as a definite reserve of accumulated products,

gained from past work, and divided it into the fixed and current one. Moreover, that stage was marked by creation of the theory of capital turnover, being a fundamental for the following researches.

The fourth stage was characterized by appearance of the theory of capital development not only as a natural resource and wealth of people, but also as human potential and resource. The theory suggests that borrowed resources can help the enterprise to develop with the same efficiency and personal one. At the fifth stage, the scientists point that capital is the main indicator of the market price of an enterprise and the main source for formation of its owners' prosperity.

Key words: capital, agrarian enterprise, efficiency, accounting, adequate manifestation.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується підвищенням рівня, якості та обсягів сільськогосподарського виробництва. В Україні ця галузь є найуразливішою. Причина – негативний вплив на діяльність підприємств таких чинників, як зростаюча амортизація основних засобів, відсутність зовнішніх фінансових впливань, податкова політика, що націлена на наповнення державної скарбниці, а не на підтримку бізнесу тощо. Стійкість фінансового стану і платоспроможність аграрних підприємств залежать від вдалого вибору напрямів розподілу, джерел формування та використання капіталу, що належить підприємству. Тому необхідним є правильне розуміння структури й специфічних особливостей капіталу та його адекватне відображення у бухгалтерському обліку.

Новостворений капітал в умовах господарювання виступає не тільки чинником виробництва, а й виробничим та інвестиційним ресурсом, джерелом доходу, об'єктом управління і чинником формування фінансових результатів підприємства. Ефективне управління власним капіталом забезпечить стабільний процес виробництва та постійне його зростання. Внаслідок самостійного прийняття управлінських рішень власниками чи керівництвом сільськогосподарське підприємство повинно формувати оптимальну структуру власного капіталу, забезпечувати його ефективний облік задля досягнення кінцевої мети – успіху в умовах конкурентності ринку.

В Україні ще тривають процеси реформування системи обліку та впроваджуються нові стандарти, наближені до міжнародних. Потреба в актуальному відображенні економіко-правового змісту змін, що відбулися в підприємстві, стимулювала науковців переосмислити певні облікові категорії, зокрема «зобов'язання», «активи», «власний капітал», та адекватне їхнє відображення у фінансовій звітності. На нашу думку, дослідники, котрі крізь призму свого бачення розуміють поняття власного капіталу, є по-своєму праві, оскільки вони визначають суть власного капіталу через джерела його створення, складові та зобов'язання власників підприємства. Проте вважаємо, що для цілей бухгалтерського обліку дефініція цієї

категорії потребує уточнення крізь призму кругообігу капіталу в процесі господарської діяльності, економічної та правової сутності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми організації та методології обліку власного капіталу підприємств розглянуто в працях багатьох відомих українських учених-економістів. Зокрема, теорію і практику документування і відображення у звітності, науковий підхід до організації обліку власного капіталу в контексті як національних, так і міжнародних стандартів висвітлювали Яковець Т. [20], Якимов Ю. [19], Коваль Л. [9], Дорош Н. [6] та ін. Вагомий внесок у розробку методик аудиту та оптимізації структури капіталу підприємств різних форм власності і господарювання зробили відомі вчені Назаренко О. [13], Назарова І. [14], Мельник Т. [12] та ін.

Наукові досягнення перелічених учених стали платформою для подальшого дослідження та удосконалення організаційних аспектів обліку власного капіталу аграрних підприємств в умовах ринкової економіки.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження було обґрунтування теоретичних основ і розробка науково-методичних підходів до обліку власного капіталу, його оптимізації та покращання управління капіталом на підприємствах АПК; формалізація етапів розвитку капіталу як економічної категорії й характеристика кожного етапу цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Управління структурою капіталу підприємства можна вважати однією з найскладніших проблем у процесі управління підприємством. Свідоме використання наявного капіталу дає змогу досягти більшої користі для власників бізнесу. Його розмір передусім визначає майнову ситуацію, фінансову силу та економічну міцність підприємства. Він також виконує функцію гаранта для кредиторів, є постійною основою для фінансування й джерелом фінансування.

Бізнес-капітал – це один із найважливіших фінансових параметрів підприємства, який вирі-

шує питання ефективної та безпечної роботи. Коли компанія зростатиме, її власний капітал повинен систематично збільшувати свою цінність, наприклад, «додаванням» чистого прибутку, отриманого у звітному періоді.

Коли підприємство створюється і не має на собі заборгованості, в ідеальному варіанті активи дорівнюють його капіталу.

Власний капітал – одне із зовнішніх джерел, тобто введений акціонерами (початковий капітал, ресурс як капітал і внутрішніх джерел), чистий прибуток, пов'язаний з підприємством, що залишився в його розпорядженні.

Основною частиною капіталу компанії є капітал, який складається з:

- внесків власників капіталу, внесених у формі акцій, підписки на акції тощо;
- прибутку, що залишився в розпорядженні компанії, для покриття майбутніх ризиків та фінансової міцності компанії (наприклад, інвестиційного фонду).

Отож, капітал для підприємства – це важливий показник майбутнього розвитку його діяльності, як перший штрих на мольберті художника. Його вагомість і значення протягом століть ґрунтовно обговорювали, про нього складали трактати і писали книги, а капітал так і залишився тим не-

змінним аргументом, що дає змогу бізнесу розвиватись і робити свої перші кроки.

Термін «капітал» походить від латинського слова «capitalis», що означає «основний», «ґрунтовний», «дуже важливий» і підкреслює його неабияку вагомість.

Ми виділили декілька етапів дослідження капіталу як такого (рис. 1).

Першим ученим, котрий розкрив поняття «capitalis», був Арістотель (384–322 рр. до н. е.). Він розглядав капітал крізь призму багатства та поділив цю категорію на два види. До першого відніс дане природою багатство, яке пов'язане з постійним нагромадженням засобів, необхідних для життя і корисних для держави чи домашнього об'єднання, але яке «не безкінечне, а має свої межі». До другого виду багатства Арістотель відніс процес накопичення грошей – «...мистецтво наживати статок, з чим і пов'язане уявлення, нібито багатство і нажива не мають ніяких меж». Зазначені види багатства були названі Арістотелем «економіка» та «хремастика» [7, с. 224].

Наступний – другий – етап розвитку капіталу як економічної категорії характеризується ученнями меркантилістів (табл. 1).

Представники цієї школи вперше прив'язали капітал до процесу виробництва й надали вагомого значення його розвитку як одному з основних стимулів до багатства.

Рис. 1. Етапи розвитку терміна «капітал» в історії економічної думки.

Авторські підходи до з'ясування поняття «капітал» на другому етапі розвитку

CAPITALIS - II ЕТАП	
Вчені, групи вчених	Трактати
Школа меркантилізму: У. Стаффорд (1554–1612 рр.), Де Сантус (1575–1621 рр.), Г. Скаруфф (1519–1584 рр.)	Під поняттям «капітал» як основне багатство представники цієї школи (що отримала назву від італійського слова «mercante» – торговець, купець) розуміли процес нагромадження грошей, зокрема у золоті, сріблі та коштовностях. У дослідженні грошей як специфічної форми капіталу безпосередньо поняття «капітал» меркантилісти не застосовували. Проте вони розуміли, що для примноження багатства гроші мають бути задіяними в процесі виробництва, тобто набути виробничої форми, а потім перетворитися на товарну. Меркантилісти відстоювали думку, що лише те, що може бути реалізованим і справді реалізується в грошах, становить собою багатство, тобто багатство – це процес нагромадження грошей. Крім того, меркантилісти вважали, що тільки процес виробництва закладає необхідне підґрунтя для утворення багатства, тому потребує постійної підтримки й розвитку, а безпосереднім джерелом багатства є сфера обігу, де продукти перетворюються на гроші [3, с. 43].

На третьому етапі розвитку капіталу його поділили на основний та оборотний (табл. 2). Капітал вчені цього періоду розглядають як певний запас нагромадженої продукції минулої праці.

Окремо варто виділити думку Карла Маркса, який вперше не став ототожнювати гроші та капітал, а розділив ці два поняття. Водночас він встановив взаємозалежність, оскільки гроші за певних умов можуть виконувати роль капіталу, і навпаки. Маркс перший розтлумачив поняття доданої вартості і створив теорію кругообороту капіталу, що є основою усіх наступних учень.

З часом капітал набув чіткіших обрисів, науковці вже зійшлися на думці, що він має поділятися на основний та оборотний, з'являються теорії щодо розвитку капіталу не тільки як природного ресурсу і надбань людини, а й капіталу людського потенціалу та ресурсу. Зокрема, Дж. Кларк висловив теорію щодо позичкового капіталу, дійшовши висновку, що запозичені ресурси можуть допомогти підприємству розвиватись з такою самою ефективністю, як і власні (табл. 3).

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, слід вказати на такі його характеристики:

- капітал підприємства є основним чинником виробництва. У системі чинників виробництва (капітал, земля, праця) капіталу відведена провідна роль, тому що він поєднує усі чинники в єдиний виробничий комплекс;
- капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять дохід. У цьому разі

він може виступати ізольовано від виробничого фактора у формі інвестованого капіталу;

- капітал є основним джерелом формування добробуту його власників. Частина капіталу в поточному періоді виходить з його складу і потрапляє в «кишенню» власника, а частина капіталу, що накопичується, забезпечує задоволення потреб власників у майбутньому;

- капітал підприємства є основним вимірником його ринкової вартості. У цій якості виступає насамперед власний капітал підприємства, що визначає обсяг його чистих активів. Водночас обсяг використовуваного власного капіталу на підприємстві характеризує й потенціал залучення ним позикових фінансових засобів, що забезпечують одержання додаткового прибутку. У сукупності з іншими чинниками формує базу оцінки ринкової вартості підприємства;

- динаміка капіталу підприємства є найважливішим показником рівня ефективності його господарської діяльності. Спроможність власного капіталу до самозростання високими темпами характеризує високий рівень формування й ефективний розподіл прибутку підприємства, його здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок внутрішніх джерел. Водночас зниження обсягу власного капіталу є, як правило, наслідком неефективної, збиткової діяльності підприємства.

Отже, аналізуючи всі чотири етапи дослідження капіталу, ми можемо виділити три його аспекти: економічний, юридичний та обліковий (рис. 2).

Таблиця 2

**Авторські підходи до з'ясування поняття «капітал»
на третьому етапі розвитку**

CAPITALIS - III ЕТАП	
Вчені, групи вчених	Трактати
1	2
<p align="center">Фізіократи: В. Гурне (1712–1759 рр.) Ф. Кене (1694–1774 рр.) А. Тюрго (1727–1781 рр.) М. Рікеті (1715–1789 рр.) П.С. Дюпон де Немур (1739–1817 рр.)</p>	<p>Заслугою представників школи фізіократів (Ф. Кене, А. Тюрго) було те, що дослідження причин походження багатства вони перенесли зі сфери обігу у сферу виробництва, де, на їхню думку, й створюється багатство в результаті поєднання праці з природними ресурсами. Промисловість, транспорт і торгівлю вони називали безплідною сферою, а працю людей у цих сферах – не прибутковою для суспільства.</p> <p>Капітал, у визначенні А.Тюрго, – це рухоме майно, яке є результатом збереження та ощадливості. Водночас необхідно зазначити, що важливою теоретичною заслугою фізіократів було здійснення ними наукового аналізу сукупного суспільного продукту, руху його елементів як необхідної умови процесу виробництва і відтворення класів. Цей рух суспільного продукту через сфери виробництва, розподілу, обміну й споживання було названо економічним кругообігом.</p> <p>Вперше в історії економічної думки Ф. Кене запровадив поняття «відтворення суспільного продукту». Також він розмежував його вартісну й натуральну форми, відокремивши поняття капіталу і доходу. Про капітал Ф. Кене говорив, що це не гроші, а ті засоби виробництва, за допомогою яких створюється «чистий продукт» – «багатство, яке формує дохід націй і є продуктом, який залишається після сплати всіх видатків з доходу, що отримується з володіння» [8, с. 194, 223]. Він вперше в економічній науці розробив модель економічного кругообігу з урахуванням руху основного й оборотного капіталів та обґрунтував правило, за яким суспільний продукт на макроекономічному рівні може бути реалізований за дотримання певних пропорцій між його речовими й вартісними елементами.</p>
<p align="center">А. Сміт (1723–1790 рр.)</p>	<p>Розглядаючи капітал як певний запас, що вкладається в процес виробництва, А. Сміт дійшов висновку про те, що капітал є результатом минулої праці й деякий час може залишатися незадіяним у процесі виробництва [16]. Загалом система економічних поглядів А. Сміта ґрунтувалася на визначенні капіталу як певного запасу, який використовується в процесі виробництва. Водночас він звертав увагу на те, що всі запаси можуть виступати в ролі капіталу. Якщо вони кількісно обмежені і спрямовуються тільки на споживання, то, за висновками А. Сміта, не можуть бути джерелом доходу. Як і фізіократи, А. Сміт виділяв у капіталі дві його форми функціонування – основний і оборотний. Однак, на відміну від фізіократів, він застосував ці форми до будь-якого продуктивного капіталу, а не лише до того, що використовувався у сільськогосподарській сфері, та стверджував, що весь капітал будь-якого підприємця поділяється на капітал основний і капітал оборотний. Водночас А. Сміт класифікував основний і оборотний капітал на якісно новій основі. До основного він відносив машини і знаряддя праці, споруди й будинки, землю, корисні здібності усіх членів суспільства. Тобто основний капітал, в уяві А. Сміта, – це капітал, що тривало використовується, не залучається до сфери кругообігу, довгий час не змінює власника. До оборотного капіталу він відносив продовольчі товари, матеріали й готові вироби, гроші, тобто такий вид капіталу, що знаходиться постійно в обігу і приносить прибуток при переході його з рук одного власника в руки іншого.</p>

1	2
Н. Сеніор (1806–1873 рр.)	Природні ресурси та людську працю він відносив до первинних факторів виробництва, а до вторинних – утримання. Саме фактор утримання він вважав основою капіталу. За висловом Н. Сеніора, утримання має характерні відмінності від праці й природних ресурсів. Воно є необхідною умовою існування капіталу і спорідненою категорією до прибутку, як праця до заробітної плати [5, с. 110].
К. Маркс (1818–1883 рр.)	Карл Маркс у своїй фундаментальній праці «Капітал» глибоко проаналізував роль капіталу в розширеному відтворенні [14]. За висновками видатного теоретика, капітал може існувати за певних соціально-економічних умов: високорозвиненого товарного виробництва й обігу; наявності такої мотивації діяльності підприємця, як особисте збагачення; зосередження у частини господарських агентів значної частки засобів виробництва (тобто має бути певний ступінь концентрації капіталу); відсутності власних засобів виробництва у частини господарських агентів, що змушує їх найматися [10, с. 292]. Наріжним каменем економічної теорії стало дослідження К. Марксом особливостей кругообороту капіталу, у процесі якого капітал змінює свою форму і проходить три послідовні стадії: грошову, виробничу й товарну. Грошовому капіталу була відведена функція основи для утворення доданої вартості, виробничому – безпосереднього продуктивного процесу утворення доданої вартості, товарному – функція реалізації вартості й доданої вартості та перетворення знову на грошовий капітал. При цьому К. Маркс чітко вказував на циклічність кругообороту грошей як капіталу: «... закінчуючи рух, гроші утворюють його новий початок» [7, с. 162–163]. Карл Маркс довів, що в процесі зміни форм капіталу первісна авансова вартість не тільки зберігається, а й змінює свою величину завдяки прирощеній вартості (доданій вартості), що й перетворює її на капітал. Йому належить одне з найпоширеніших визначень капіталу як вартості, що спроможна до самозростання.

Таблиця 3

**Авторські підходи до з'ясування поняття «капітал»
на четвертому етапі розвитку**

IV ЕТАП - CAPITALIS	
Вчені, групи вчених	Трактати
1	2
Неокласична економічна школа	
А. Маршалл (1842–1924 рр.)	В основі теорії Маршалла лежав синтез маржинальної теорії вартості, факторів і витрат виробництва, попиту й пропозиції. За А. Маршаллом, капітал складається з тих речей, без яких виробництво не могло б здійснюватися з рівною ефективністю, але які не є безкоштовними дарунками природи [11, с. 307]. Він дійшов висновку, що капітал є сховищем певних речей, результатом людських зусиль і відповідних жертв. Але капітал відрізняється від інших форм багатства тим, що може забезпечити зайнятість робітників. Капіталом А. Маршалл вважав ту частину багатства, яка виділяється на одержання доходу у формі грошей або придбання певних речей у сфері обігу. Капітал він поділяв на основний та оборотний. До капіталу учений відносив також знання, організаційні здібності й відповідні виробничі та державні утворення.

Продовження табл. 3

1	2
Дж. Кларк (1847–1938 рр.)	За Дж. Кларком, на структуру суспільства, його виробничий організм і динаміку впливають п'ять чинників: зростання населення, зростання капіталу, покращання методів виробництва, зміна форм промислових підприємств: від ліквідації дрібних малопродуктивних до виживання продуктивніших. Кожна з цих змін діє на суспільство, змінюючи співвідношення різних індустріальних груп. Також важливим є визнання ученим того, що продуктивність суспільної праці залежить від кількісного відношення її до капіталу. Згідно з концепцією розподілу доходів на основі принципів граничного аналізу цін факторів виробництва, яку в економічній літературі називають «законом граничної продуктивності» Дж. Кларка, фактори виробництва – праця чи капітал – можуть нарощуватися доти, доки вартість продукту, вироблена фактором, не зрівняється з його ціною. Тим часом перманентний капітал може перетворюватися на кращі форми – залишати форми нижчі та втілюватися в кращі, якщо його розміри зростають, і перетворюватися на гірші, коли залишається у незмінних розмірах. Практично важливими є висновки Дж. Кларка стосовно пропорцій дохідності на капітал та відсотків за позичковим капіталом. Якщо підприємство обладнане так, що на ньому забезпечується 5% чистого доходу на капітал, і якщо такий самий рівень відсотка за позиками, то таке підприємство певний період спроможне витримати конкуренцію.
Австрійська школа маржиналізму: К. Менгер (1840–1921 рр.), Ф. Візер (1851–1926 рр.), О. Бем-Баверк (1851–1919 рр.)	Приділяли велику увагу сутнісним та функціональним ознакам капіталу. Зокрема, О. Бем-Баверк дійшов висновку, що капітал є результатом заощадження та виробництва, і виділив дві форми його функціонування: приватний капітал як сукупність засобів, що призначені для придбання різних благ, та суспільний (виробничий) капітал у формі виробничих споруд, сировини, обігових ресурсів, транспортних засобів тощо [1].
М. Туган-Барановський (1865–1919 рр.)	Капітал – це ті чи інші речі, котрі через певні суспільні умови набувають здатність зростати у своїй вартості і, таким чином, давати постійний дохід тому, кому вони належать [17, с. 89].

В обліку капітал визначають як активи за мінусом зобов'язань, проте науковці, досліджуючи цю економічну категорію, мають свої думки, що мають право на життя (табл. 4).

Отже, власний капітал можна розглядати як:

- загальну вартість засобів підприємства, що належать йому на правах власності та використовуються для одержання прибутку;
- категорію, що виражає частку власників у засобах виробництва;

Рис. 2. Тракткування капіталу в аспектах розкриття його сутності.

**Авторські підходи до застосування сутності
категорії «власний капітал»**

Автор	Сутність поняття «власний капітал»
А. П. Бобяк	Загальна вартість засобів, отриманих від засновників у різній формі з повною передачею права власності на ці засоби підприємству, або залишених засновниками на підприємстві, одержаних у процесі діяльності підприємства (як внаслідок власної діяльності, так і безоплатно отриманих) [2, с. 95].
О. Й. Вівчар	Сукупність власних фінансових ресурсів підприємства, відображену в першому розділі пасиву бухгалтерського балансу, що перебуває у фондовій (статутний капітал, додатковий капітал, резервний фонд) та нефондовій (нерозподілений прибуток) формах і належить йому на правах власності, господарського ведення і повного розпорядження [4, с. 147].
А. В. Хмелевська та Г. М. Незборецька	Модифікований обсяг заборгованості підприємства його засновникам у розмірі вартості активів, які ним забезпечуються [18, с. 193].
О. І. Пилипенко	Загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів [15, с. 8].

- частину в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
- капітал, вкладений власниками (засновниками) підприємства;
- джерело утворення майна, основне джерело фінансування.

Конкурентоспроможність є рушійною силою розвитку підприємства, формування та зростання його вартості. Саме вона дає змогу формувати ядро вартості та задовольняти інтереси суб'єктів економічних відносин. Тільки на підставі реалізації належного рівня конкурентоспроможності підприємство, як організаційна форма капіталу, характеризується здатністю нарощувати свою вартість.

Висновки. Протягом століть вчені-теоретики дискутували щодо сутності поняття «капітал». Його багатогранність не давала змоги зупинитись на одному твердженні. Тому капітал можна розглядати в таких трьох аспектах: економічному, обліковому, юридичному. Тому, опираючись на думки вчених, ми сформуливали власне визначення дефініції «власний капітал». Під власним капіталом слід розуміти загальну суму власних джерел фінансування активів, які по праву належать підприємству і сформовані за рахунок внесків власників та додатково створених і отриманих у процесі господарської діяльності власних коштів підприємства.

Науковці приділяють значну увагу питанням класифікації, структурі, оцінці, аналізу й управлінню власним капіталом. Водночас недостатньо

уваги приділено питанням контролю й відтворенню власного капіталу, а також впливу факторів на розмір власного капіталу і відповідно його впливу на інвестиційну привабливість підприємства. Це дає підстави для пошуку шляхів вирішення вказаних проблемних питань у подальших дослідженнях.

Бібліографічний список

1. Бем-Баверк Ойген фон. Избранные труды о ценности, проценте и капитале / предисл. Й. А. Шумпетера; пер. с нем. Л. И. Форберта, А. Санина; пер. с англ. Н. В. Автономовой; пер. с лат. А. А. Россиуса. Киев: Эксмо, 2009. 912 с.
2. Бобяк А. П. Бухгалтерський облік власного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2011. 36 с.
3. Богачева Г. Н., Денисов Б. А. О многообразной трактовке категории «капитал». *Менеджмент в России и за рубежом*. 2000. № 1. С. 13–24.
4. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2009. Вип. 19.5. С. 146–150.
5. Грейсон Дж. К., О'Делл К. Американский менеджмент на пороге XXI века. Москва: Экономика, 1991. 319 с.
6. Дорош Н. І., Сніжко В. В. Облік власного капіталу в контексті національних та міжнародних стандартів. *Молодий вчений*. 2019. № 2(2). С. 606–610. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2\(2\)_66](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2(2)_66) (дата звернення: 30.07.2020).
7. Квасницька Р. С. Управління капіталом підприємства через призму еволюції його визначення та змісту як економічної категорії. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна*. Донецьк: ДонНТУ, 2003. Вип. 56. С. 223–229.

8. Кенэ Ф., Тюрго А. Р. Ж., Дюпон де Немур П. С. Физиократы. Избранные экономические произведения. Москва: Эксмо, 2008. 1200 с.
9. Коваль Л. В., Арсенюк А. В. Вплив облікової інформації щодо власного капіталу на прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_6_14 (дата звернення: 02.08.2020).
10. Маркс К. Капитал. Критика полит. экономии. Москва: Политиздат, 1988. Т. 1, кн. 1: Процесс производства капитала. 905 с.
11. Маршалл А. Принципы экономической науки. Москва: Прогресс, 1993. Т. 1. 415 с.
12. Мельник Т. Г., Димніч В. В. Особливості обліку власного капіталу в акціонерних товариствах. *Молодий вчений*. 2018. № 3(2). С. 665–669. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_3\(2\)_62](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_3(2)_62) (дата звернення: 29.07.2020).
13. Назаренко О. В., Чижова Т. С. Організаційні аспекти формування, обліку та аудиту власного капіталу підприємств. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 30–34.
14. Назарова І. Сутність та структуризація власного капіталу для потреб обліку. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. Вип. 3. С. 117–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2017_3_12 (дата звернення: 03.08.2020).
15. Пилипенко О. І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2005. 20 с.
16. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / пер. с англ.; предисл. В. С. Афанасьева. Москва: Эксмо, 2007. 960 с.
17. Туган-Барановський М. І. Політична економія: курс популярний. Київ: Наукова думка, 1994. 264 с.
18. Хмелевська А. В., Незборецька Г. М. Власний капітал за атрибутами об'єкту бухгалтерського обліку. *Сталий розвиток економіки*. Хмельницький: Університет економіки і підприємництва, 2011. № 4. С. 192–194.
19. Якимов Ю. О. Науковий підхід до організації бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємствах з іноземними інвестиціями в Україні. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С. 191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2016_2_30 (дата звернення: 02.08.2020).
20. Яковець Т. Облік і відображення у звітності власного капіталу: поєднання вітчизняного та міжнародного досвіду. *Економічний дискурс*. 2016. Вип. 1. С. 112–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ed_2016_1_14 (дата звернення: 29.07.2020).

Стаття надійшла 19.08.2020